

چکیده:

در میان تمامی فضاهای معماری آفریده شده توسط انسان "خانه" به عنوان محلی برای زندگی، اولین فضایی است که هر فرد با آن آشنا می‌شود و نسبت به آن احساس مالکیت می‌کند و بدان خو می‌گیرد. خانه یک فضای به یادماندنی، سرزنده و منحصر به فردی است که معنایی و مفاهیم مختلفی را به فرد القا می‌کند، پس کیفیت فضایی آن باید به گونه‌ای باشد تا فرد نسبت به آن حس تعلق داشته و خاطراتش در آن ریشه گیرد. در واقع خانه ایرانی تنها ساختار آن نیست، تصویری از خانه می‌باشد که در ذهن نقش بسته است. این تصویر ذهنی که حاصل فرایندی دوجانبه و مستمر بین ناظر و محیط اوست، در مکان یابی فضا و تشخیص ارتباط بین فضاها مؤثر است.

معماری مدرن و عدم توجه به مسائل روانشناسی و نیز نادیده گرفتن نیازهای روانی و عاطفی انسان، تأثیر نامطلوبی در کیفیت معماری و در نتیجه سلامتی روحی انسان‌ها داشته است. بنابراین امروزه با توجه به علم روانشناسی تأثیراتی که معماری بر روی انسان دارد، مورد مطالعه قرار گرفته و در طراحی معماری بسیار حائز اهمیت شده است. رابطه ابعاد روانی انسان با معماری و توجه به نقش کالبد محیط در ایجاد آرامش و شاد زیستن، مسئله فراموش شده ایست که در مطالعات این پروژه مورد بررسی و بسط قرار گرفته است.

در این پژوهش که با روش مطالعاتی - استنباطی انجام شده برای پی بردن به این ارتباط و ادراک محیطی، ابتدا مطالعاتی در زمینه رفتار انسان و محیط و رابطه دوگانه آن دو انجام می‌شود و سپس با بیان نظریه‌های معماران و شهرسازان و دیگر محققین در مورد روانشناسی محیط، به بررسی خانه ایرانی پرداخته می‌شود که در طی این مطالعات عواملی در خوانایی سیمای خانه ایرانی معرفی می‌شود که ارتباط انسان با محیط زندگی‌اش را معنی می‌دهد. نتیجه این که رعایت ارزش فضاها از طریق هندسه متعادل و مناسب، و سلسله مراتب و کمک به خوانایی محیط از مهم‌ترین عوامل در طراحی با رویکرد روانشناسی محیط می‌باشند که به ایجاد حس تعلق و آرامش در فضا می‌شوند. از آنجا که این عوامل با شرایط فرهنگی و اقلیمی هر منطقه قابل تغییر است، مطالعاتی در اقلیم کاشان و بستر فرهنگی آن چارچوب و اصولی را تعریف می‌کند که می‌توان طبق این اصول انتظاراتی از سیمای مسکن امروزی داشت.

کلمات کلیدی: مسکن، روانشناسی محیط، معماری، شرایط محیطی، رفتار و روان انسان